

ALTERNATIVNÍ ZPŮSOBY STRAVOVÁNÍ

Ing. Mgr. Veronika Pourová

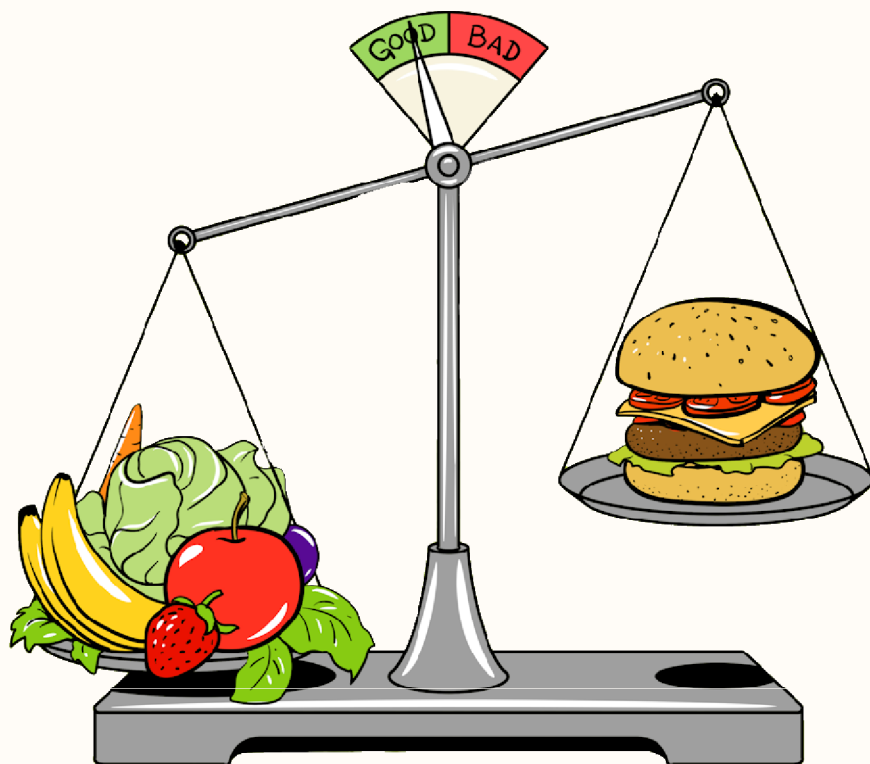
Alternativní výživa

Alternativní = jiný, náhradní

... je **dlouhodobý** způsob stravování, který se **liší** od nutričních zvyklostí uznávaných v běžné společnosti i doporučení odborníků na výživu.

Jaké znáte alternativní výživové směry?

Co je to zdravá výživa

- Neexistuje jasné vymezení
- Rozdělení potravin na zdravé a nezdravé
- Diety, životní směry
- Kdo se zabývá výživou?
- Co potřebujete k tomu, abyste mohli radit lidem?

Co je to zdravá výživa

Neexistuje jasné vymezení

Rozdělení potravin na zdravé a nezdravé

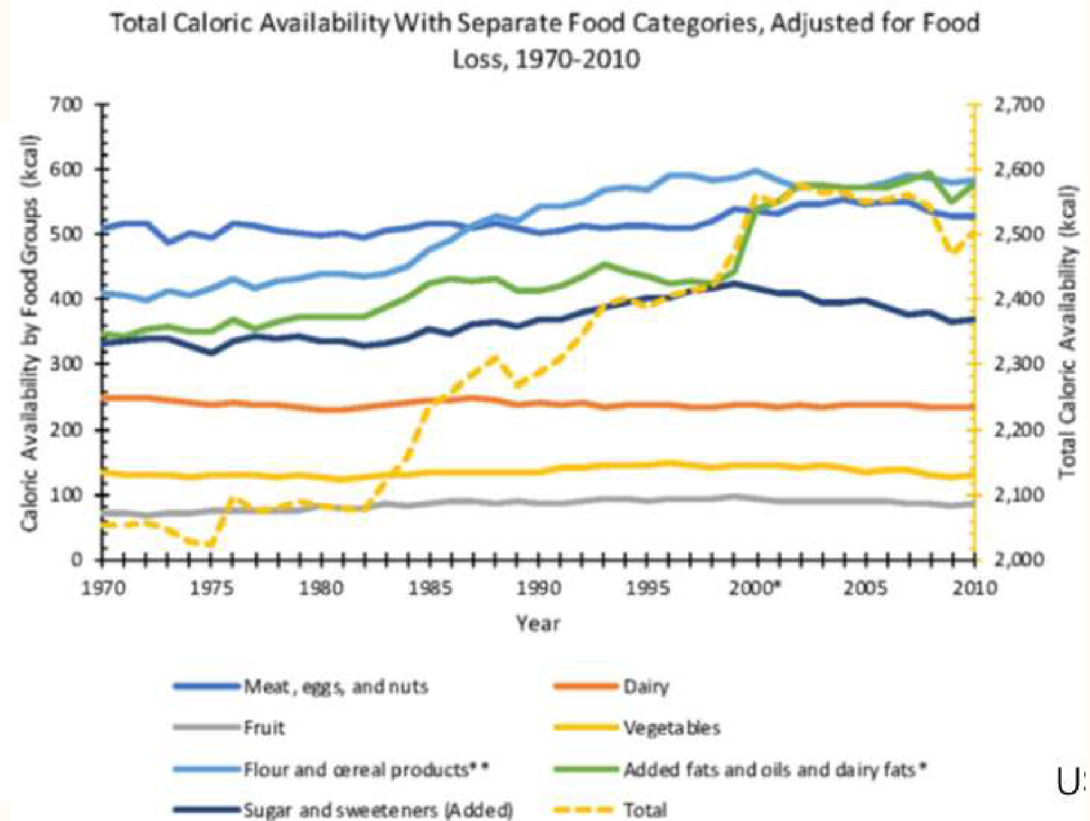
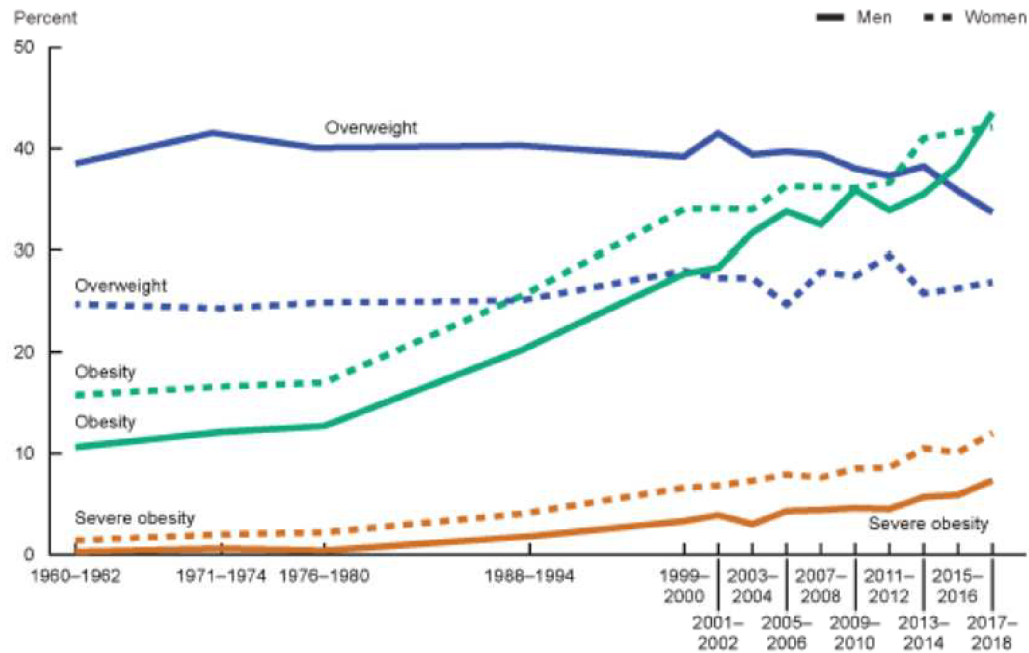
Diety, životní směry – z každého si vzít něco

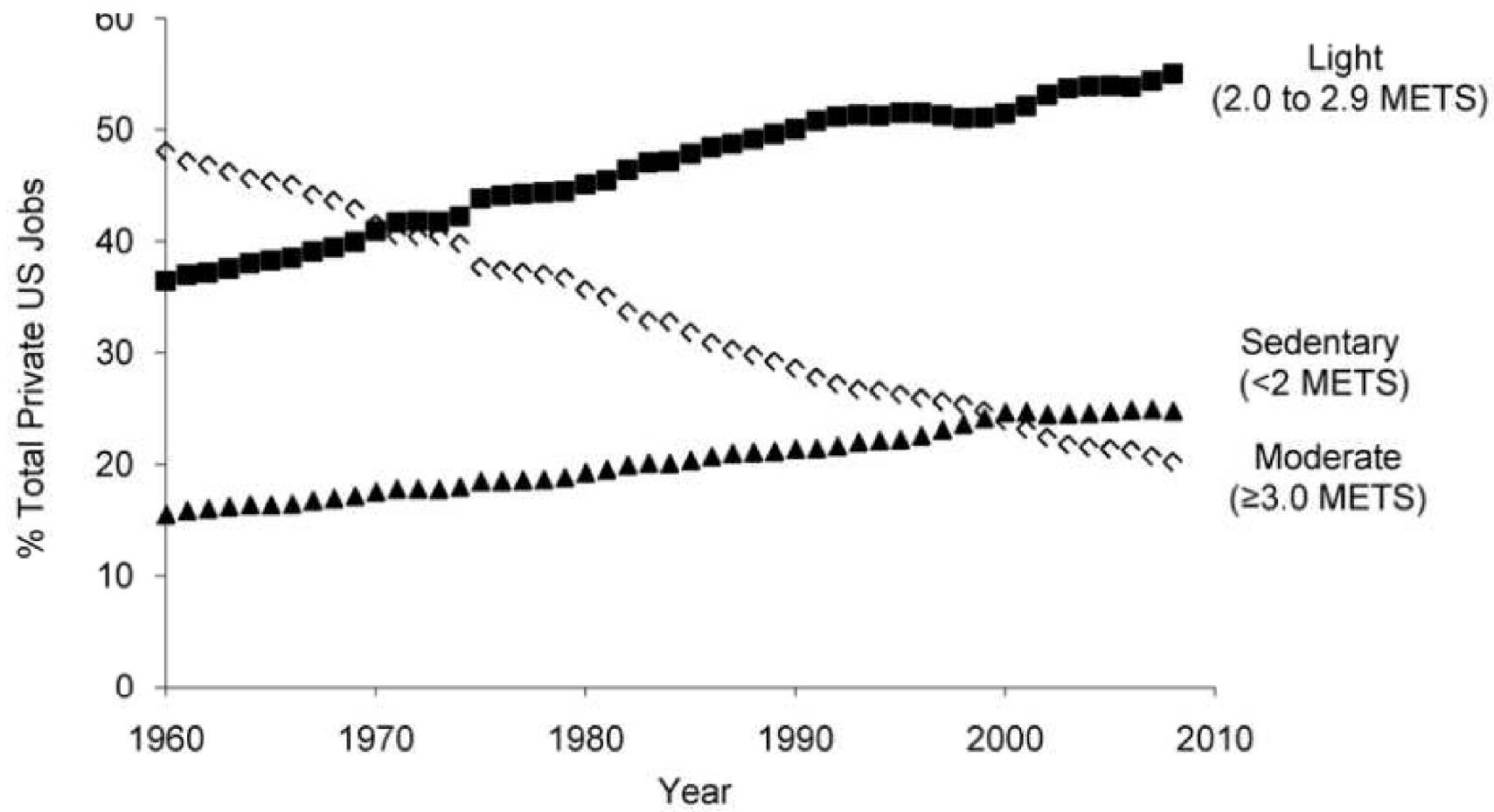
Kdo se zabývá výživou?

Co potřebujete k tomu, abyste mohli radit lidem?

- Volná živnost, případně certifikáty
- Studium na vysoké škole
- Práce s nemocnými – kdo je úplně zdravý? Obezita = nemoc

Může za obezitu cukr nebo tuk?

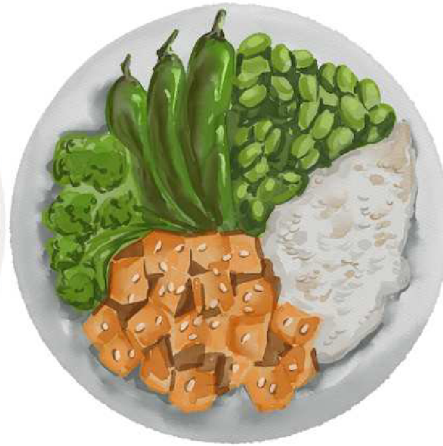

Trends over 5 Decades in U.S. Occupation-Related Physical Activity and Their Associations with Obesity (2011)

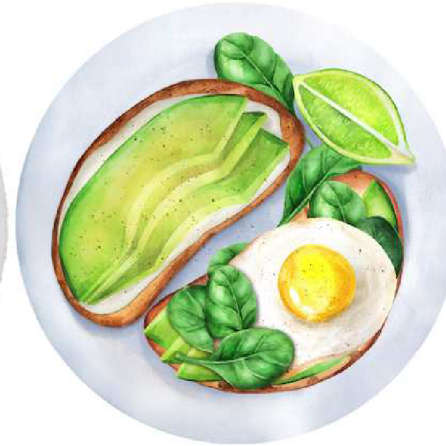
Sacharidy

- Příloha by měla tvořit 1/3 - 1/2 talíře (podle aktivity)
- Volte celozrnné přílohy a luštěniny aspoň 2x denně
- Vybírejte celozrnné a žitné pečivo
- Střídejte jako přílohu brambory, obiloviny, luštěniny a pečivo

Bílkoviny

- Zdroj bílkovin by měl tvořit aspoň 1/4 talíře
- Vybírejte méně tučné maso
- Mléčné výrobky volte bílé, neslazené, fermentované
- 2x týdně konzumujte ryby
- 1x týdně zařaďte luštěniny
- Střídejte maso, ryby, mléčné výrobky, luštěniny a vejce

Tuky

- Množství tuku uzpůsobte pohybové aktivitě a cílům
- Preferujte rostlinné oleje a ryby
- Na tepelnou úpravu se hodí řepkový olej
- Na studenou kuchyni používejte panenské oleje (olivový, dýňový, lněný)

Ovoce a zelenina

- Denně zařaďte 1-2 hrsti ovoce
- Denně zařaďte aspoň 3 hrsti zeleniny
- Aspoň polovina by měla být čerstvá

Pitný režim

- Denně vypijte 1,5-2,5 litrů neslazených tekutin
- Co nejvíce omezte alkohol
- Nepřekračujte množství 400 mg kofeinu na den (cca 2-3 filtrované kávy nebo 5-6 espress)
- Slazené nápoje zařaďte výjimečně a v rámci sportovní aktivity

Lepek

- Co to je lepek?
- Celiakie, alergie, neceliakální glutenová senzitivita, FODMAP
- Vyhýbání se lepku – možný nedostatek komplexních sacharidů, komplikace
  - *Bezlepková dieta může být plnohodnotná, ale má rizika*
  - *Důležitá je diagnostika*

Vegetariánství

Vynechání masa

Omezení bílkovin, železa

Jídelníček lze sestavit tak, aby byl plnohodnotný

Zařazení vajec, mléka a mléčných výrobků, luštěnin, sójových produktů

- Semivegetariánství
- Flexitariánství
- Lakto-ovo-vegetariánství
- Lakto-vegetariánství
- Veganství
- Frutariánství

Veganství

- Vynechání mléčných výrobků
  - *Omezení příjmu vápníku*
- Vynechání vajec
  - *Zdroj bílkovin*

Další omezení

- *Vynechání medu*

Veganství - benefits

- Častější konzumace ovoce, zeleniny, obilovin, klíčků, luštěnin, ořechů, semen, rostlinných olejů.
- Obvykle nižší příjem nasycených tuků a cholesterolu, přidaného cukru a celkové energie.
- Vyšší příjem vlákniny, vitaminů, minerálních látek a různých fytonutrientů.
- Nižší tělesná hmotnost
- Nižší hladina LDL cholesterolu
- Nižší krevní tlak
- Nižší riziko vzniku nádorového onemocnění

Veganství - negativa

- V rostlinných potravinách jsou přítomny **látky snižující absorpci** některých vitaminů a minerálních látek.
  - Nedostatečný příjem vitaminu B12
  - Nedostatečný příjem vitaminu D
  - Nedostatečný příjem vápníku
  - Nedostatečný příjem železa
  - Nedostatečný příjem bílkovin

Mléko

- Je nebezpečné?
- Rakovinotvorné?
- Odvápňuje?
- Zahleňuje?
- Laktózová intolerance, alergie na mléko (ekzém...)
- Zdroj vápníku – není nutné pít mléko, ale zařadit mléčné výrobky
- Fermentované – probiotika
- Čerstvé mléko od krávy - rizika
- UHT mléko – 10% ztráta vitaminů, domácí převaření 30%

Vápník z rostlinných zdrojů?

- Sklenice mléka (100 ml) = 250 mg vápníku
- Sojové mléko (100 ml) = 19 mg vápníku
- Špenát 100 g = 100 mg vápníku
- Mák 100 g = 1400 mg vápníku
- Rozdílná využitelnost, objem potravin

Denní dávka vápníku v potravinách:

1200 g špenátu		40 g tvrdého sýra
1 kg tofu	X	1 jogurt
8 l sojového nápoje		250 ml mléka

Pomůže zařazení obohacených potravin
– Alpro nápoj, Lonter tofu – vápník ve složení

You don't need dairy to get Calcium

Raw strava

Myšlenka – Potraviny, které projdou tepelnou úpravou, ztratí svou „energii“ a stanou se „mrtvou hmotou“ (s deaktivovanými enzymy).

- Potraviny se konzumují syrové nebo upravené na 42-47 °C
- Luštěniny klíčené (jinak nestravitelné)
- Základem je veganská strava

- Nedostatek bílkovin, vit. D, Ca, Fe
- Není dlouhodobě udržitelné a nelze sestavit tak, aby byla strava dostatečná

- Vhodné jsou např. raw tyčinky pro sportovce – datle obsahují více glukózy – jednoduchý zdroj energie

Detox

- Marketing!
- Odstranění toxinu – játra, ledviny, krev
- Jídlo není toxické, střeva nemají být čistá
- Kontaminanty – hlídají se, vše vyřeší pestrá strava
- Ugo detox – vyšší prodej džusu (180-220 g cukru/den)
- Neera detox – 1000,-/7 dní
  - Neera na sedmidenní kúru: 1 litr Neera přírodní stromový sirup, kajenský pepř BIO a leták s podrobným popisem kúry.
  - Nevolnost neznamená, že se tělo čistí!

Další mýty o mléčných výrobcích

- Škodlivá kombinace kávy a mléka

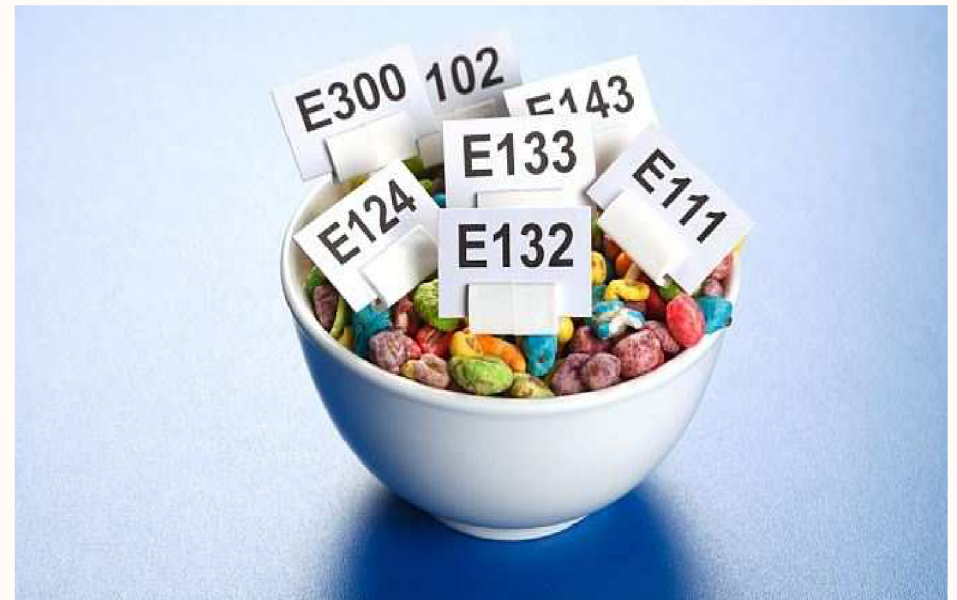
- „Káva s mlékem způsobuje cukrovku ani dnu“

- Recyklované mléko

- „Chybějící číslo označuje pás, na kterém se tisklo“

Škodlivá éčka

- Vylepšují vlastnosti potravin (chuť, vůně, barva, trvanlivost...)
- Přírodní i syntetické
- Přísné limity pro jejich užití v potravinách
- Rizika?
- Glutamát a syndrom čínské restaurace?

Sladidla

- Cukry
- Cukerné alkoholy
- Nízkokalorická sladidla
- **Aspartam – bojová neurotoxická látka?**
- *nepodložená konspirace*

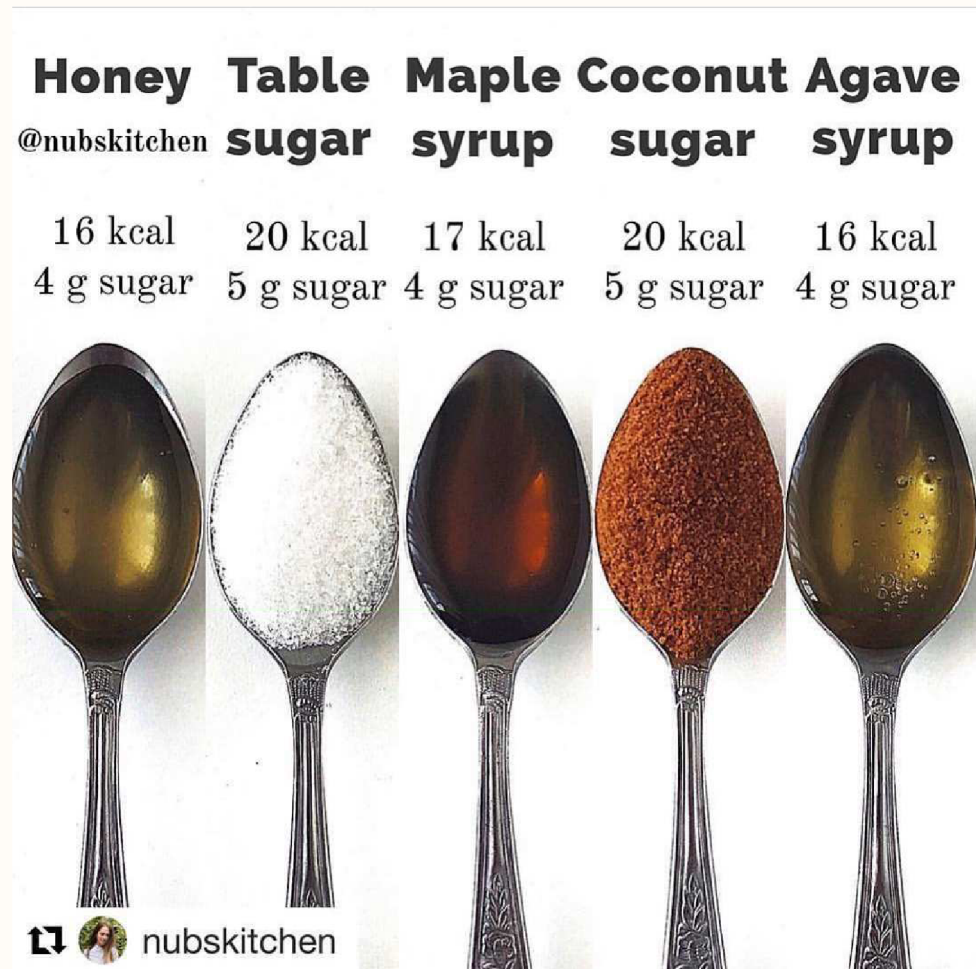
Nápoj s aspartamem (350 ml) = 18 mg metanolu
Pomerančový/jablečný džus = 23-29 mg metanolu
Rajčatová šťáva = 107 mg metanolu

ADI aspartamu – 40 mg/kg
- 350 coca coly light = 125 mg aspartamu
- při váze 60 kg – ADI v 6, 7 l coca coly light

Zdravý cukr?

- Hnědý cukr, třtinový cukr, melasa ?
- Čekankový sirup

Margarín

- Částečně ztužený tuk vs. ztužený tuk + transesterifikace
- Změna technologie, 70. léta
- Nyní plné ztužení – z kyseliny olejové je kyselina stearová
  - *Neutrální vliv na KVO*
- Transesterifikace
- Čistí složení – řepkový, slunečnicový, palmový tuk?

Populární diety

- Kalorický deficit
- Individualita
- Odvodnění?
  - Čaje a projímavé byliny, vyčerpání glykogenu, ztráta svalů = **úbytek na váze**
- Dlouhodobá udržitelnost?

Populární diety: „Ketodieta“

- Vysoký obsah tuků a bílkovin, nízký obsah sacharidů a vlákniny
- Nastartovat metabolismus tuků?
- Léčba epilepsie, možnost zlepšení diabetu?
  - *Rozdíl ketogenní a nízkosacharidová dieta*

- **Ukázka z internetu (není ketogenní dieta!):**
  - **Snídaně:** vaječná omeleta se zeleninovou oblohou;
  - **Svačina:** bílý jogurt;
  - **Oběd:** dýňová polévka, pečený losos na másle, salát z rukoly;
  - **Svačina:** sýrový talíř;
  - **Večeře:** rajčata s mozarellou pokapaná olivovým olejem

Nízkosacharidová strava

- Hypotéza, že nádor je závislý na aerobní glykolýze (zdroj E je glukóza), neschopnost využívat tuk jako zdroj energie
  - *Vyšší hodnoty inzulínu mohou podporovat růst nádoru, ale to je spojeno s obezitou a ne konzumací sacharidů – KD neslouží jako prevence*
- Nádory související s obezitou (např. nádor ovarii) – testován vliv na rychlost redukce hmotnosti, ne přímo na růst nádoru
- Růst nádoru – sacharidy i tuky u myší
- Nedostatek evidence, vysoké procento pilotních studií

Cohen C. W. et al: A ketogenic diet reduces central obesity and serum insulin in women with ovarian or endometrial cancer (2010)

Ho V. W. et al: A low carbohydrate, high protein diet slows tumor growth and prevents cancer initiation (2011)

Ketogenní dieta

- Zhoršené krevní testy, riziko dny, zvýšených TAG, cholesterolu, ledvinové kameny
- Nedostatečný příjem vlákniny
- Až u 90 % jedinců trávicí obtíže
- Únava, bolest hlavy
- Zápach z úst - aceton

Snídaně

vaječná omeleta ze 4 vajec, slanina (50 g)

33g bílkovin / 3g sacharidů / 44g tuků

560 kcal

Svačina

karbanátek z mletého masa (150g, hovězí + vepřové) + tuk na smažení

17g bílkovin / 0g sacharidů / 40g tuků

440 kcal

Oběd

klobása tučnější (200g)

35g bílkovin / 4g sacharidů / 54g tuků

620 kcal

Svačina

balkánský sýr (200g)

22g bílkovin / 2g sacharidů / 40g tuků

470 kcal

Svačina

okurek (200g)

0g bílkovin / 8g sacharidů / 0g tuků

26 kcal

Večeře

lněný olej (20g)

0g bílkovin / 0g sacharidů / 20g tuků

180 kcal

Celkem za den:

107g bílkovin / 20g sacharidů / 198g tuků

2296 kcal

Populární diety: Paleodieta

Ukázka

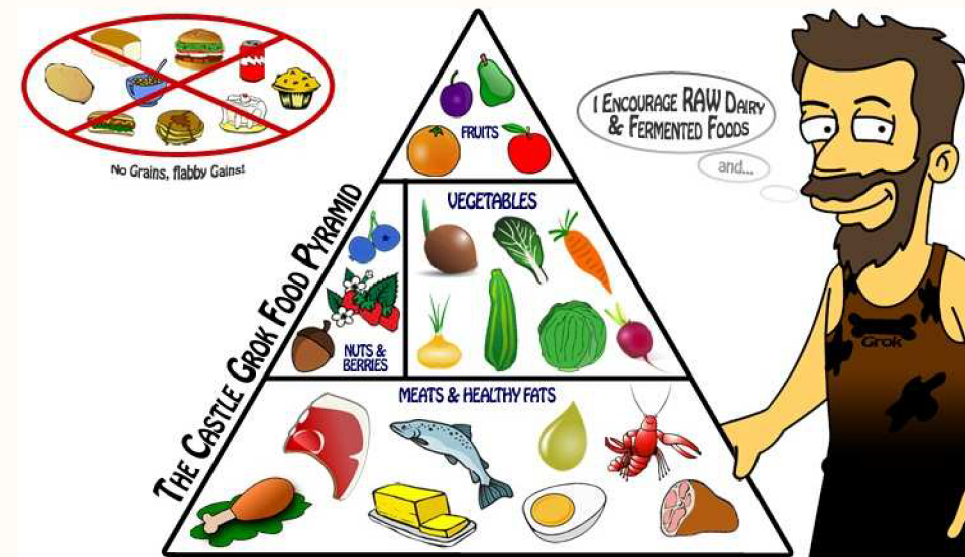
Snídaně: 2 volská oka, okurka

Svačina: Mix sezónního ovoce

Oběd: Zapečené krůtí maso se zeleninou a vejcem

Svačina: Vlašské ořechy

Večeře: Hovězí steak, zelené fazolky

- Vysoký obsah bílkovin
- Snaha o použití základních potravin (lovci a sběrači) vs. nemožnost jíst stejně jako v paleolitu – máslo?
- Pokud se sníží energetický příjem, dojde k redukci hmotnosti i možnému zlepšení DM, množství studií je značně omezené

Table 1. Summary of selection methodology and reviewed articles*

Lindeberg et al (2007)	29 patients; IHD and impaired glucose metabolism	RCT – Paleo versus Mediterranean-like diet for 12 weeks	Weight – no difference; Paleo – decreased WC, increased glucose sensitivity
Osterdahl et al (2008)	14 healthy volunteers	Pilot	Paleo – mean weight loss of 2.3 kg, decreased WC 0.5 cm, improved SBP, increased CRP (non-significant) and significantly lacked calcium
Jönsson et al (2009)	13 patients; T2DM	RCT – crossover, two consecutive three-month periods, Paleo versus diabetic-like diet	Paleo – improved HbA1c, DBP, lipid profile, weight, WC; no significant change in CRP
Frassetto et al (2009)	Nine non-obese, sedentary volunteers	Metabolically controlled – Paleo versus diet as usual	Paleo – improved SBP, DBP, arterial distensibility, insulin sensitivity, plasma lipids
Jönsson et al (2013)	13 patients; T2DM	RCT – crossover, two consecutive three-month periods, Paleo versus diabetes diet	Paleo – increased satiety for energy, energy density and glycaemic load. Difficult to adhere to.

Pitt, Christopher E. "Cutting through the Paleo hype: The evidence for the Palaeolithic diet." Australian family physician 45 1 (2016): 35-8.

Populární diety: Eating clean („Opravdové jídlo“)

- Snaha o navrácení základních surovin
- Časově náročné, pro vytížené jedince nereálné
- Nutnost přípravy – ne každý je ochotný
- Dobrá myšlenka, ale pozor na orthorexii
- Zpracované potraviny nemusí být škodlivé, jen je potřeba číst obaly

EATING CLEAN

real food exists in nature
unprocessed and unrefined
eat more raw plants
organic and non-GMO
hormone and antibiotic-free
free of food additives
drink pure water
less processed junk
fresh is best
less animal products
opt for natural sweeteners
more plant protein
avoid endocrine disruptors
take the fluoride out
use glass or stainless steel
quality over quantity

rebeldietitian.us

Dělená strava

- **Hlavní zásada** – oddělená konzumace potravin bohatých na bílkoviny a potravin bohatých na sacharidy
- **Myšlenka** – trávení bílkovin a sacharidů v trávicím traktu současně vede k jejich nedokonalému natrávení, špatné vstřebatelnosti a vzniku toxických látek zatěžujících organismus.
- Vychází z názorů lékaře Williama Howarda Haye (1866-1940)

Dělená strava

- 1. skupina – bílkovinné potraviny
  - *Libové maso, vejce*
  - *Přidat lze citrusy, broskve, jablka*
- 2. skupina – sacharidy
  - *Obiloviny, luštěniny, brambory*
  - *Sladší ovoce, med*
- 3. skupina – neutrální
  - *Oleje, mléčné výrobky, uzeniny, zelenina, ořechy*

Dělená strava

- Není nijak vědecky podložené
- Pravděpodobně vznikne kalorický deficit
- Organismus trakt dokáže bez problému trávit jednotlivé potraviny z různých skupin současně

Dotazy?

Děkuji za pozornost